

doi: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2018.02.064>

УДК 346.9+332.142.6

Н.О. ГЕРАСИМЕНКО, канд. юрид. наук, старший науковий співробітник
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ, Україна

 orcid.org/0000-0003-4420-4972

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИНЦИПУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Ключові слова: сталий розвиток, цілі сталого розвитку, екологічна безпека, екологічна політика, природні ресурси, принцип справедливості, зміни клімату.

Проаналізовано міжнародні та національні нормативно-правові акти з питань сталого розвитку та охорони навколишнього природного середовища з метою виявлення ознак принципу справедливості в правовому забезпеченні екологічної складової сталого розвитку для досягнення глобальної мети охорони і поліпшення навколишнього середовища на благо нинішнього і майбутніх поколінь. З'ясовано, що визначний вплив на формування сучасного правового забезпечення сталого розвитку мають, зокрема, Підсумковий документ саміту Організації Об'єднаних Націй щодо прийняття порядку денного у сфері розвитку на період після 2015 р.: Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 р. та Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони. Виявлено позитивну тенденцію трансформації вітчизняного законодавства з питань інтеграції екологічної політики до інших галузевих політик. Установлено наявність принципу справедливості з розмежуванням зрівняльної та відплатної справедливості у правовому забезпеченні екологічної складової сталого розвитку України.

Вступ. В умовах світового науково-технічного прогресу все більшої актуальності для України набувають питання екологічної безпеки, зокрема під час забезпечення потреб економіки необхідними природними ресурсами. Їх виснажливе видобування та неефективне використання (споживання) на сьогодні вже завдало значної шкоди навколишньому природному середовищу, стану здоров'я населення, економічному благополуччю та набуло загрозливого характеру.

Подальше ігнорування екологічних проблем не є можливим. Тому реалізацію державної політики у зазначеному напрямі треба розглядати у нерозривному взаємозв'язку із раціональним використанням природних ресурсів як в економічному, так і екологічному аспектах, з урахуванням перспектив науково-технічного прогресу і розвитку суспільства. Це повністю узгоджується із положеннями Всесвітньої хартії природи стосовно необхідності належним чином ураховувати можливості природних систем із довгострокового забезпечення існування і розселення усе більшої кількості населення під час розробки стратегічних документів, що стосуються економічного розвитку, з урахуванням того, що ці можливості можуть розширитись у резуль-

таті застосування передових досягнень науки і техніки [1].

Світова спільнота, усвідомлюючи нагальну потребу збереження рівноваги і якості навколишнього середовища і природних ресурсів, визнала необхідність об'єднання зусиль та встановлення нового, справедливого глобального партнерства на основі єдиної моделі глобальної стратегії сталого розвитку, яка забезпечить збалансований розвиток цивілізації. Одним із визначних проявів волі народів усього світу у цьому напрямі стало ухвалення у вересні 2015 р. на ювілейній сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (ООН) лідерами 193 країн світу (серед яких і Україна) Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 р. [2].

Продовжуючи плідну співпрацю у досягненні восьми цілей розвитку тисячоліття, члени ООН затвердили нові, амбітніші, сімнадцять цілей сталого розвитку. Оскільки, не зважаючи на досягнутий прогрес, стан навколишнього середовища як і раніше погіршувався, збільшувалась кількість викидів газів, що спричиняють парниковий ефект, та як наслідок — зміну клімату. Тому одночасно з ухваленням нової глобальної стратегії сталого розвитку ООН сприяла переговорам стосовно ефективного та поступального реагування на істотне збільшення концентрації парникових газів в атмосфері, у ході яких у 2015 р. було підписано Паризьку угоду, спрямовану на посилення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату [3].

Приєднання України до низки міжнародних нормативно-правових актів відкрило нові можливості та створило нові стандарти у різних сферах суспільного життя, включаючи й сферу охорони довкілля. Прагнучі до єдиної мети, збереження та поліпшення якості навколишнього природного середовища на благо нинішнього і майбутніх поколінь шляхом ретельного планування та управління, країни світу зобов'язалися керуватися основоположними принципами, зокрема принципом справедливості.

Метою статті є теоретико-правове виявлення ознак наявності принципу справедливості у правовому забезпеченні екологічної складової сталого розвитку України. Оскільки цей принцип є однією з основних засад верховенства права, який визнаний і діє в Україні згідно з Конституцією (ст. 8).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу наукової роботи склали праці провідних українських учених, зокрема В.А. Устименка, Р.А. Джабраїлова, С.І. Князева, присвячені дослідженню реалізації принципу справедливості як основи вдосконалення правового забезпечення управління економікою [4], Г.Д. Джумагельдієвої — з проблематики правового регулювання господарського використання природних ресурсів як об'єктів права публічної власності [5] та інших дослідників.

Результати дослідження. Конституцією України визначено, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України є обов'язком держави (ст. 16). До того ж конституційно-правові норми гарантують право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (ст. 50) [6].

Відповідно до норм спеціального Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» екологічною безпекою визнано такий стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей [7]. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003, який нещодавно втратив чинність, також одним із пріоритетів національних інтересів визначав забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства, збереження навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів; визначав основні реальні та потенційні загрози національній безпеці України, стабільності в суспільстві в екологічній сфері [8].

Дані міжнародних рейтингових організацій свідчать про недостатній рівень упровадження в Україні вищезазначених положень основного закону країни. Так, наприклад, у рейтингу «Індекс екологічних показників 2018» Україна посіла 109 місце зі 180 [9]; індексний бал кліматичного ризику України, за результатами дослідження *Germanwatch* 2018, за період 1997—2016 рр. склав 98,83 бали, що відповідає 95 місцю у загальному рейтингу [10]; за рівнем безпеки країн за 2018 р. Україна опинилася на 152 місці зі 163 [11].

Утім, у чинному Законі України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 серед фундаментальних національних інтересів не згадано завдань, пов'язаних із гарантованим Конституцією забезпеченням екологічної безпеки [12]. Це створює негативні передумови реалізації державної екологічної політики із захисту від реальних і потенційних загроз екологічній безпеці.

В Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 р. Верховна рада України наголошує на гарантуванні екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення. Водночас зазначено, що антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні у кілька разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу. Тривалість життя в Україні становить у середньому близько 66 років (у Швеції — 80, у Польщі — 74). Значною мірою це зумовлено забрудненням навколишнього природного середовища унаслідок провадження виробничої діяльності підприємствами гірничодобувної, металургійної, хімічної промисловості та паливно-енергетичного комплексу [13]. Варто погодитися з думкою Г.Д. Джумагельдієвої, що одним із магістральних напрямів перегляду парадигми подальшого розвитку правового забезпечення використання природних ресурсів у господарському обороті є екологізація (раціоналізація) господарського законодавства у цій сфері. Як зазначає дослідниця, у методологічній площині точкою відліку вирішення зазначеного завдання є кваліфікація природних ресурсів як об'єктів публічної власності, що забезпечує можливість підтримувати рівновагу між інтересами публічних власників та суб'єктів господарювання на засадах правового господарського порядку [5, с. 9]. Що, в свою чергу, корелює з принципом справедливості з огляду на оптимальне поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційного обов'язку держави стосовно забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України. Це є обов'язком держави та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

Правильне розуміння причин екологічних проблем (їх чітка ідентифікація) є важливим фактором дотримання принципу справедливості у визначенні цілей національної екологічної політики в контексті сталого розвитку. Такий підхід дає державі змогу зробити крок до вирішення наявних проблем та запобігання їх виникненню шляхом формулювання цілей та стратегічних завдань таким чином, щоб вони були спрямовані на ліквідацію причин негативних явищ, а не їхніх наслідків, зокрема з урахуванням особливостей кожної держави. Виходячи з викладеного, можна позитивно оцінити закріплені принципи в положеннях Ріо-де-Жанейрської декларації з навколишнього середовища і розвитку. Зокрема, у Декларації зазначено, що право на розвиток повинно бути реалізовано так, щоб забезпечити справедливе задоволення потреб нинішнього і майбутніх поколінь у сферах розвитку та навколишнього середовища [14].

Для подолання (а можливо і запобігання) негативних екологічних явищ особливої актуальності та теоретико-прикладного значення набуває «відплатна справедливість» у контексті сталого розвитку, яку треба забезпечувати шляхом дотримання задекларованих основних принципів екологічної політики України: невідворотності відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища та пріоритетності вимоги «забруднювач навколишнього природного середовища та користувач природних ресурсів платять повну ціну» [13].

Утілення зазначених принципів у практичну площину забезпечується за декількома напрямками, що потребують відповідного уточнення у правотворчій та правозастосовній діяльності:

1. Через прозорий і зрозумілий механізм формування плати за доступ до природних ресурсів як для безпосереднього природокористування (загальне та спеціальне), так і опосередкованого (кінцеве споживання послуг водопостачання, тепlopостачання тощо).

2. Через визначення засад притягнення до відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, цивільної чи кримінальної) за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, складу екологічних правопорушень і злочинів, порядок притягнення винних до відповідальності за їх

вчинення, установлення співмірності шкоди та компенсації / відшкодування / покарання.

3. Через формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості шляхом поінформованості суспільства щодо значення, переваг та інструментів сталого споживання і виробництва, стану і цінностей біорізноманіття та заходів, які необхідно здійснити для його збереження, відновлення і сталого використання.

На увагу заслуговує вияв такої видової категорії «справедливості», як «зрівняльна справедливість» у контексті тематики даної наукової роботи. Правові засади її здійснення відображено у конституційних нормах прямої дії, які гарантують досягнення максимальної рівності прав і можливостей соціальних суб'єктів [4]. Зокрема, щодо рівності прав та можливостей кожного громадянина користуватися природними об'єктами права власності Українського народу відповідно до закону: землею, її надрами, атмосферним повітрям, водними та іншими природними ресурсами, які знаходяться в межах території України, природними ресурсами її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони (ст. 13). Також кожному гарантовано право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена (ст. 50) [6].

Однією з правових підвалин реалізації принципу «зрівняльної справедливості» в екологічній сфері є чинне законодавство України, представлене Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011, який визначає загальні вимоги щодо доступу до публічної інформації за запитами, а також щодо розповсюдження публічної інформації, та Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991, який визначає спеціальні вимоги щодо доступу та розповсюдження саме екологічної інформації. Визначальну роль у формуванні останньої відіграє система державного моніторингу навколишнього природного середовища. У рамках загальнодержавного процесу модернізації та упровадження механізмів електронного урядування в державному управлінні треба позитивно відзначити проект розпорядження Уряду «Про схвалення Концепції створення Загальнодержавної автоматизованої системи

«Відкрите довкілля», винесений на громадське обговорення [15].

Суттєвого впливу на формування правового забезпечення екологічної складової сталого розвитку України набуло підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угоди про асоціацію).

Відповідно до ст. 361 Глави 6 «Навколишнє середовище» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію «співробітництво має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, *inter alia*, у таких сферах: а) зміна клімату; б) екологічне управління та аналогічні питання, зокрема освіта й навчальна підготовка, доступ до інформації з питань навколишнього середовища та процесу прийняття рішень; с) якість атмосферного повітря; d) якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; е) управління відходами та ресурсами; f) охорона природи, зокрема збереження і захист біологічного та ландшафтного різноманіття (екомережі); g) промислове забруднення і промислові загрози; h) хімічні речовини; і) генетично-модифіковані організми, в тому числі у сільському господарстві; j) шумове забруднення; k) цивільний захист, зокрема стихійні лиха і антропогенні загрози; l) міське середовище; m) екологічні збори» [16].

Важливим результатом у напрямі імплементації сучасної секторальної екологічної політики, що реалізується у країнах Європейського Союзу, варто відзначити закони України «Про оцінку впливу на довкілля» та «Про стратегічну екологічну оцінку». Упровадження обов'язкових стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля дає змогу здійснити оцінювання до ухвалення рішення про затвердження документів державного планування або рішень щодо провадження планованої діяльності суб'єктів господарювання відповідно до вимог Директиви 2001/24/ЄС Європейського Парламенту та

Ради від 27.06.2001 про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля, Директиви 2003/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26.05.2003 про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, та Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13.12.2011 про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище. І хоча зазначені вітчизняні правові акти не позбавлені певних недоліків, дослідженню яких буде присвячена окрема наукова робота, можна упевнено стверджувати про певні тектонічні зрушення у напрямі апроксимації національного екологічного законодавства. Адже обов'язкове врахування екологічної складової в ході формування стратегій, планів і програм розвитку повинно стимулювати модернізацію та підвищити конкурентоспроможність вітчизняної економіки, упровадження систем екологічного управління на підприємствах у поєднанні з поліпшенням екологічних характеристик продукції.

В умовах нагальної потреби ефективного та поступального реагування на загрози зміни клімату не можна не відзначити також активізацію процесів формування кліматичної політики України в рамках досягнення однієї з глобальних цілей сталого розвитку стосовно вжиття термінових заходів боротьби зі зміною клімату та її наслідками. Як слушно відзначено в Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна», завдання Цілі 13 (стосовно обмеження викидів парникових газів) кореспондують із завданнями Цілі 7 (що передбачають розвиток низьковуглецевої енергетики) та Цілі 15 (у рамках якої передбачено розширення лісових площ держави) [17]. Адже питання кліматичних змін безпосередньо впливають на екологічну безпеку. Визнаючи невідкладність розв'язання проблеми у сфе-

рі зміни клімату, Уряд України схвалив Концепцію реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 р.

Україна — одна із перших в Європі держав, яка підписала та ратифікувала Паризьку кліматичну угоду, кінцева мета якої полягає у тому, щоб досягти стабілізації концентрації парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему. Новацією Паризької угоди, на відміну від попередніх двох угод, є заходи з адаптації до кліматичних змін. Сторони цієї Угоди зобов'язалися керуватися основоположними принципами, зокрема принципом справедливості та спільної, але диференційованої, відповідальності, а також відповідних можливостей у світлі різних національних обставин.

Висновки. За результатами дослідження можна дійти висновку про наявність позитивних тенденцій у трансформації вітчизняного законодавства стосовно інтеграції екологічної політики до галузевих політик, що в свою чергу сприяє досягненню глобальної мети — охорони і поліпшення навколишнього середовища на благо нинішнього і майбутніх поколінь. Провідну роль у формуванні екологічного законодавства відіграє активна участь України у міжнародних відносинах з питань сталого розвитку. При цьому питання забезпечення екологічної безпеки мають бути втілені у фундаментальних національних інтересах України, передбачених Законом України «Про національну безпеку України». Загальний аналіз чинних нормативно-правових актів свідчить про достатній рівень відображення принципу справедливості у правовому забезпеченні реалізації екологічної складової сталого розвитку. Але потребує удосконалення правотворна та правозастосовна діяльність у частині реалізації принципу «відплатної справедливості».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Всемирная хартия природы, принятая резолюцией 37/7 Генеральной Ассамблеи от 28.10.1982. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/charter_for_nature.shtml (дата звернення: 21.05.2018).
2. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року: підсумковий документ саміту Організації Об'єднаних Націй по прийняттю порядку денного у сфері розвитку на період після 2015 року. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/92/PDF/N1529192.pdf> (дата звернення: 27.05.2018).
3. Про ратифікацію Паризької угоди: Закон України від 14.07.2016 № 1469-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1469-19> (дата звернення: 27.05.2018).

4. Правове забезпечення дотримання принципу справедливості в управлінні економікою. За заг. ред. В.А. Устименка. Київ, 2017. 156 с.
5. Джумагелдієва Г.Д. Правове регулювання господарського використання природних ресурсів. Київ: Юрид. думка, 2014. 202 с.
6. Конституція України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.05.2018).
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 27.05.2018).
8. Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV (втратив чинність 08.07.2018). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення: 27.05.2018).
9. 2018 EPI Results. Environmental Performance Index (EPI). URL: https://epi.envirocenter.yale.edu/epi-topline?country=-&order=field_epi_rank_new&sort=asc (дата звернення: 27.05.2018).
10. Eckstein D., Künzel V., Schäfer L. Global Climate Risk Index 2018: Briefing paper. URL: <https://germanwatch.org/en/download/20432.pdf> (дата звернення: 27.05.2018).
11. Global Peace Index 2018: Measuring Peace in a Complex World. Institute for Economics & Peace. Sydney, June 2018. URL: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/06/Global-Peace-Index-2018-2.pdf> (дата звернення: 07.07.2018).
12. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 07.07.2018).
13. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 № 2818-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (дата звернення: 07.07.2018).
14. Рио-де-Жанейрська декларація по оточуючій середі і розвитку, прийнята Конференцією ООН по оточуючій середі і розвитку, Рио-де-Жанейро, 3–14 июня 1992 г. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/riodecl.shtml (дата звернення: 01.07.2018).
15. Про схвалення Концепції створення Загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля»: Проект розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: <https://menr.gov.ua/projects/125/> (дата звернення: 05.07.2018).
16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 01.07.2018).
17. Цілі Сталого Розвитку: Україна: Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Київ, 2017. 174 с. URL: <http://un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4203-2017-natsionalna-dopovid-tsili-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-tssr> (дата звернення: 05.07.2018).

Надійшла 11.07.2018

REFERENCES

1. 1. Vsemirnaja hartija prirody, prinjataja rezoluciej 37/7 General'noj Assamblei ot 28.10.1982. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/charter_for_nature.shtml [in Russian].
2. Peretvorennia nashoho svitu: Poriadok denni u sferi staloho rozvytku na period do 2030 roku: Pidsumkovyi dokument samitu Orhanizatsii Obiednanykh Natsii po pryiniattiu poriadku dennoho u sferi rozvytku na period pislia 2015 roku. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/92/PDF/N1529192.pdf> [in Ukrainian].
3. Pro ratyfikatsiiu Paryzkoj uhody: Zakon Ukrainy vid 14.07.2016 No. 1469-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2016. No. 35. St. 595 [in Ukrainian].
4. Pravove zabezpechennia dotrymannia pryntsyphu spravedyvosti v upravlinni ekonomikoju: Za zah. red. V.A. Ustymenka. Kyiv, 2017. 156 s. [in Ukrainian].
5. Dzhumaheldiieva H.D. Pravove rehuliuвання hospodarskoho vykorystannia pryrodnykh resursiv. Kyiv: Iuryd. dumka, 2014. 202 s. [in Ukrainian].
6. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
7. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnogo seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 No. 1264-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> [in Ukrainian].
8. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 No. 964-IV (vtratyv chynnist 08.07.2018). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15> [in Ukrainian].
9. 2018 EPI Results. Environmental Performance Index (EPI). URL: https://epi.envirocenter.yale.edu/epi-topline?country=-&order=field_epi_rank_new&sort=asc
10. David Eckstein, Vera Künzel and Laura Schäfer. Global Climate Risk Index 2018: Briefing paper. URL: <https://germanwatch.org/en/download/20432.pdf>
11. Global Peace Index 2018: Measuring Peace in a Complex World. Institute for Economics & Peace. Sydney, June 2018. URL: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/06/Global-Peace-Index-2018-2.pdf>
12. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 No. 2469-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> [in Ukrainian].
13. Pro Osnovni zasady (stratēhiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku: Zakon Ukrainy vid 21.12.2010 No. 2818-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> [in Ukrainian].

14. Rio-de-Zhanejskaja deklaracija po okružhajushhej srede i razvitiju, prinjataja Konferenciej OON po okružhajushhej srede i razvitiju, Rio-de-Zhanejro, 3—14 ijunja 1992 g. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/riodecl.shtml [in Russian].
15. Pro skhvalennia Kontseptsii stvorennia Zahalnoderzhavnoi avtomatyzovanoi systemy «Vidkryte dovkillia»: Proekt rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy. URL: <https://menr.gov.ua/projects/125/> [in Ukrainian].
16. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony, ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 16.09.2014 No. 1678-VII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].
17. Tsili Staloho Rozvytku: Ukraina: Natsionalna dopovid. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. Kyiv, 2017. 174 s. URL: <http://un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4203-2017-natsionalna-dopovid-tsili-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-tssr> [in Ukrainian].

Received 11.07.2018

Н.А. Герасименко

Институт экономико-правовых исследований НАН Украины, г. Киев, Украина

ОТРАЖЕНИЕ ПРИНЦИПА СПРАВЕДЛИВОСТИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Проанализированы международные и национальные нормативно-правовые акты по вопросам устойчивого развития и охраны окружающей среды с целью выявления признаков принципа справедливости в правовом обеспечении экологической составляющей устойчивого развития для достижения глобальной цели охраны и улучшения окружающей среды на благо нынешнего и будущих поколений. Выяснено, что определяющее влияние на формирование современного правового обеспечения устойчивого развития имеют, в частности, Итоговый документ саммита Организации Объединенных Наций по принятию повестки дня в области развития на период после 2015 г.: Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 г. и Соглашение об ассоциации между Украиной, с одной стороны, и Европейским Союзом, Европейским сообществом по атомной энергии и их государствами-членами, с другой стороны. Выявлена положительная тенденция трансформации отечественного законодательства по вопросам интеграции экологической политики в другие отраслевые политики. Установлено наличие принципа справедливости с разграничением уравнительной и возмездной справедливости, в правовом обеспечении экологической составляющей устойчивого развития Украины.

Ключевые слова: устойчивое развитие, цели устойчивого развития, экологическая безопасность, экологическая политика, природные ресурсы, принцип справедливости, изменения климата.

N.O. Herasymenko

Institute of Economic and Legal Researches of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4420-4972

DISPLAYING THE PRINCIPLE OF EQUITY OF ECOLOGICAL COMPONENT: THE THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article was analyzed international and national regulations on sustainable development and environmental protection in order to identify signs of the principle of fairness in legal support of the ecological component of sustainable development in order to achieve the global goal of protecting and improving the environment for the benefit of present and future generations. It was found that the final document of the United Nations summit on the adoption of the development agenda for the period beyond 2015: The transformation of our world: the Agenda for Sustainable Development for the period up to 2030, is the determining factor in shaping the current legal framework for sustainable development and the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other. The positive tendency of transformation of the domestic legislation on the issues of integration of environmental policy into other sectoral policies has been revealed. Established the existence of the principle of equity, with a distinction between the principles of equalizing and reciprocal equity, in the legal provision of the environmental component of Ukraine's sustainable development. At the same time, the law-making and law enforcement activities in terms of implementing the principle of «paid equity» need improvement. It is noted that the issue of ensuring environmental safety plays an important role in the context of sustainable development, and therefore should be embodied in the fundamental national interests of Ukraine, provided for in the Law of Ukraine «On National Security of Ukraine». The activation of the processes of shaping Ukraine's climate policy in the framework of achieving one of the global goals of sustainable development regarding taking urgent measures to combat climate change and its consequences is noted positively.

Keywords: sustainable development, sustainable development goals, environmental policy, environmental safety, natural resources, the principle of equity, climate changes.